

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1896.

Första Kammaren.

N:o 16.

Onsdagen den 1 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne mars.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial n:o 8, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om användande af riksbankens vinst för år 1895.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 194, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 13, angående handeln med vin och maldrycker, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *Behms* den 28 nästlidne mars bordlagda motion, n:o 52, med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98 och 109 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 28 nästlidne månad bordlagda betänkande n:o 19 och Första Kammarrens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 7.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts andra gången, skulle uppföras på föredragningslistan till kammarrens sammanträde den 9 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Crusebjörn* från och med den 8 till och med den 17 i denna månad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,³⁶ e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 2 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,³⁰ e. m.

Herr statsrådet *Wersäll* aflämnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående afsöndring af ett område från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län till plats för skolhus;

2:o) angående jordafsöndring från indragna militiebostället Underslös i Göteborgs- och Bohus län;

3:o) angående statsanslag för reparation af kapell i Muonionalusta kapellag m. m.;

4:o) angående aflöning åt tjänstemän vid Vadstena hospital och asyl;

5:o) angående anvisande af medel för kompletteringsarbeten å Vestkustbanan;

6:o) angående införande af elektrisk belysning vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori, samt

7:o) angående förändrad lydelse af § 17, mom 1, värnpligtslagen.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne mars.

Vid föredragning af bankoutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 8, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om användande af riksbankens vinst för år 1895, godkändes den föreslagna omröstningspropositionen.

Föredrogos de vid sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna; och hänvisades propositionen angående förändrad lydelse af § 17 mom. 1 värnpligtslagen till lagutskottet och de öfriga propositionerna till statsutskottet.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,42 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 9 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 26, 27 och 28 nästlidne mars samt den 1 innevarande april.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att herr borgmästaren *C. Moberg* till följd af sjukdom (influenza) är förhindrad att under den närmaste tiden deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygas af:

Karlstad den 6 april 1896.

P. A. Eneström,

Lasarettsläkare.

Herr talmannen tillkännagaf, att från kammarens sekreterare inlemnats ett sjukbetyg, hvilket upplästes och var af följande lydelse:

Att kanslirådet *A. von Krusenstjerna* på grund af tarmlidande är förhindrad att de närmaste dagarne sin tjänst förrätta, intygas härmed.

Stockholm den 7 april 1896.

Aug. Berlin,

Förste Provinsialläkare.

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 27 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 42, i anledning af väckt motion om tilllägg till lagen angående tillsyn å vissa så kallade folkbanker m. m. den 29 juli 1892.

Herr Hasselrot: Jag tillåter mig yrka afslag på det föredragna betänkandet. Den lag, som nu är i fråga, är lagen angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga penninginrättningar den 29 juli 1892. Såsom redan utskottet påpekat, är lagen af skäligen nytt datum. Denna lag förekom till behandling efter utredning af komité, och sedan den af lagutskottet lemnats utan anmärkning, antogs den i riksdagen. Såsom kammaren känner, innehåller den inga speciella bestämmelser, motsvarande hvad som fins för sedelutgifvande banker, aktiebolagsbanker och sparbanker, utan kontrollen är i stort som smått öfverlemnad åt Konungens befallningshafvande. Nu har lagutskottet anmärkt, att en hel mängd af sådana bestämmelser, som fins i andra lagar för sparbanker och sedelutgifvande banker, lämpligen borde stadgas äfven för dessa folkbanker, och därför hemställt om nu förevarande skrifvelse. För min del tror jag, att sådana bestämmelser, som utskottet föreslagit, ej äro behöfliga och många gånger skadliga.

Lagutskottet har såsom en brist i lagen först anmärkt, att det ej fins stadgadt, att banken eller inrättningen skall ega af myndighet fastställt reglemente. Men då bolagslagen antogs förra året, gick man från den s. k. auktoritetsprincipen. Numera granskas ej reglementena på annat sätt, än att man tillser, att de ej stå i strid med lagen. Det vore under sådana förhållanden ytterst besynnerligt, om man i detta fall skulle fordra ett af myndighet fastställt reglemente för folkbankerna.

Vidare anmärker utskottet, att det ej fins något uttryckligt stadgande om grundfond och reservfond. Detta står visserligen ej direkt, men det fins en bestämmelse i lagen, som lyder så: »Finnes grundad anledning till antagande, att penninginrättning . . . förlorat sin reservfond och 20 % af inbetald grundfond, har Konungens befallningshafvande att förordna om dess ställande under utredning.» Det är således ett bestämdt stadgande, att då den förlorat 20 % af grundfonden, skall den ställas under

utredning. Har den icke någon grundfond eller reservfond, ligger i sakens natur, att den ej får fortsätta sin verksamhet. Af den förteckning, som herr Gethe bilagt sin motion, visas, att alla dessa banker hafva reservfonder och ganska stora sådana. Ny bestämmelse härutinnan är således enligt min åsigt obehöflig.

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m.

(Forts.)

»Ännu betänkligare», säger utskottet, »synes det utskottet, att lagen ej stadgar förbud mot belåning i banken af delaktighetsbevis i densamma». Ja, det låter ju säga sig. Men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att det är fråga om solidariska bolag. Man har således den solidariska ansvarigheten att hålla sig till. Det är visserligen sant, att beträffande sedelutgifvande banker fins en sådan bestämmelse, men just därför, att de äro sedelutgifvande, har allmänheten större anspråk på, att detta förbud fins. Folkbankerna äro i allmänhet lokala inrättningar, der allmänheten har mer än väl reda på ställningen. Och det vore mången gång hårdt för en, som har delaktighetsbevis i en sådan bank, att ej få använda det till belåning i banken. Det har ej heller visats, att det missbrukats.

Slutligen säges: »För undvikande af allehanda trakasserier, torde en bestämmelse jemväl vara erforderlig, som begränsar bankens styrelseledamöters och tjänstemäns rätt att i banken erbjuda lån eller användas som borgesmän å till banken ställda förbindelser, på ungefär enahanda sätt, som i sparbankslagen finnes om styrelseledamöter och tjänstemän i dylika banker stadgad.» Detta tror jag vore en mycket äfventyrlig bestämmelse. Då en sådan bestämmelse infördes beträffande sparbanksbankerna, var man ganska tveksam. Men det ansågs gå för sig därför, att styrelsuppdraget i sparbanksbank vore mera en företroende-post. Här är det deremot fråga om penninginrättningar, ställda på vinst och förtjenst, och jag föreställer mig, att det blir svårt att få lämpliga styrelseledamöter, om dessa ej finge använda banken för sina affärsförbindelser. Säkerligen komme de, som vore mest framstående affärsmän och kände penningförhållandena i trakten, icke att gå in såsom ledamöter, utan det blefve blott vanliga tjänstemän, som icke hade reda på affärsrörelsen eller sättet att sköta sådan. Jag tror alltså, att det ej vore klokt att intaga en sådan bestämmelse.

Till sist ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att bestämmelserna i nu gällande lag äro så ovilkorliga beträffande Konungens befallningshafvandes tillsyn, att denna myndighet nästan har hela penninginrättningen i sin hand.

Det fins en omständighet till, som jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på. Det kan väl ej vara riktigt, att Riksdagen besvärar Kongl. Maj:t med skrifvelse i alltför många saker. Jag har i dag på morgonen låtit i lagutskottets kansli taga reda på, hur det förhåller sig i år. Af 84 hittills afgjorda ärenden har utskottet tillstyrkt skrifvelse i 43 och afstyrkt i 41 fall. Att

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m. det är ett större antal, än vi hafva nummer på betänkanden inne i Riksdagen, beror derpå, att ibland flere motioner sammanförts i ett betänkande och att en del frågor ännu ej expedierats från utskottet. Detta är verkligen ett så rikligt antal skrivelser, (Forts.) hvarmed vi redan ifrågasatt att besvara Kongl. Maj:t, att det synes mig, man borde iakttaga en viss varsamhet, innan man vidare skrifer om ändringar, som ej äro så nödvändiga.

Herr Rudebeck: Då jag deltagit i utskottets beslut i denna fråga, vill jag yttra några ord. Utskottet har, såsom den föregående talaren framhöll, ej lemnat å sido den omständigheten, att det kan vara mindre välbetänt att begära ändring i en lag, som har ett så färskt datum som den nu ifrågavarande, och utskottet är icke heller främmande för den erinran, att skrivelser till Kongl. Maj:t aflåtas i en ofantlig mängd och kanske mer, än som önskligt vore. Men der vid lag bör man taga hänsyn till den frågas vikt och betydelse, som saken gäller; och det har varit denna orsak, som gjort, att utskottet här låtit den betänklighet vika, att lagen är så ung, och deri ligger ock skälet för utskottets uppfattning, att man bör göra en hemställan till Kongl. Maj:t om lagens fullständigande i angifvet hänseende.

Motståndarne till utskottets mening utgå från den uppfattningen, att dessa folkbanker skulle vara af relativt underordnad betydelse. Jag vågar deremot framhålla en annan mening. Jag tror, att de äro af ganska stor betydelse, och vill särskildt fästa uppmärksamheten derpå, att den sannolikt inom kort förestående indragningen af enskilda bankernas sedelutgifningsrätt redan föranledt, att flere af dessa banker indragit kommissionskontor och afdelningskontor. Den kommer att medföra en sådan indragning i ännu större omfattning, och följderna kommer ovilkorligen ganska snart att blifva den, att orter med liflig verksamhet måste, då dessa bankkontor ej vidare finnas, sätta sig i tillfälle att på annat sätt tillgodose sina anspråk i bankhänseende för sina penningaffärer. Enligt hvad jag känner, har det på flera håll varit tal om att ersätta dessa kontor med s. k. folkbanker. Dessa komma då att spela en ganska betydlig roll, och jag ser i detta förhållande ett högst viktigt skäl, för att den lag, som gäller folkbankerna, blir så tillfredsställande som möjligt och bjuder full säkerhet både för bankerna och för den allmänhet, som kommer att anlita desamma.

De brister, som finnas i den nuvarande lagen, såsom särskildt saknad af obligatorisk bestämmelse om grund- och reservfonder, äro enligt min åsigt högst afsevärda. Visserligen talar lagen derom, att om grundfond eller reservfond blifvit använd, har Konungens befallningshafvande ett föreskrifva, att banken skall upphöra; men det fins dock ej någon bestämmelse om att grundfond eller reservfond ovilkorligen skall finnas. Af den tabell, som motionären bilagt sin motion, framgå ock flera exempel, som visa,

hurusom dels grundfond icke finnes, dels, der sådan fins, den ingalunda står i ett riktigt förhållande till den rörelse, som banken drifver. Härvid vill jag då påvisa, att Grytnäs och Avesta folkbank har på sparkasseräkning, i rundt tal, 218,000 kr., på upp- och afskrifningsräkning 10,600 kr., och på depositionsräkning 297,300 kr., summa 527,200 kr. eller något öfver en half million kronor. Men denna bank har *ej någon* grundfond, och den har en reservfond af endast 19,800 kr. Vexjö handverkares m. fl:s förlagskassa har visserligen ett relativt litet belopp, men dock 33,000 kr. på sparkassa, men saknar grundfond, och reservfonden stannar vid 6,000 kr. Bergsjö folkbank har på sparkasseräkning 417,000 kr. och på andra räkningar 13,000 kr., således mellan 400,000 och 500,000 kr., men har en grundfond på blott 20,000 kr. och en reservfond på 8,000 kr. När man ser, huru dessa banker det oaktadt fortfarande få existera, framgår deraf, att bestämmelsen i nu gällande lag rörande folkbanker ej anses obligatorisk i afseende på skyldigheten för dem att bilda grundfond och afsätta en reservfond. Vid sådant förhållande och då, såsom högst antagligt är, dessa folkbanker komma att framdeles i ännu större utsträckning än nu drifva bankverksamhet, kan jag ej förstå annat, än att det är af högsta vikt, att sådana åtgärder vidtagas, hvarigenom såväl bankens egen säkerhet som allmänhetens trygghet till densamma kan främjas.

Den siste talaren fann ej, att frånvaron af förbud mot beläning i banken af delaktighetsbevis i densamma var så betänkligt. Jag är af en motsatt åsigt, ty jag anser det vara högst betänkligt, om så får ske, och kan icke sluta mig till den mening, han hyser, att det skulle möta svårighet att få folkbanker till stånd på platser, der det behöfs, om detta förbud skulle införas. Tvärt om tror jag, att en sådan bestämmelse icke kommer att hindra en banks anordnande, der man, som sig bör, sätter i främsta rummet bankens förtroende hos allmänheten och säkerheten för såväl dem, som åt banken anförtro små penningar, som för dem, hvilka vilja grunda banken. En bestämmelse derom, att styrelseledamöters och tjänstemäns rätt att i banken erhålla lån och användas såsom borgensmän begränsas, synes mig och vara af behovet påkallad och högst viktig såsom egnad att ingifva förtroende.

Jag kan ej förstå, hvarför man ej bör vara angelägen om att ordna äfven folkbankerna på ett fullt tillfredsställande sätt och med hänsyn till den bästa möjliga säkerhet. Hvar fins något egentligt skäl, hvarför man skall göra eftergifter gent emot dem, hvilket kan föra derhän, att bankens säkerhet och allmänhetens trygghet icke så fullständigt som möjligt tillgodoses. Tvärt om synes mig angeläget vara att på allt sätt söka *väl* ordna med dessa folkbanker, hvilka, såsom jag förut nämnt, enligt min åsigt inom en ej aflägsen framtid komma att spela en ganska betydande roll på många orter.

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m.
(Forts.)

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m. Af dessa skäl ber jag att för min del få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ölander: Jag är hufvudsakligen förekommen af den föregående talaren, men skall dock tillåta mig att äfven påpeka några omständigheter till försvar för utskottets förslag.

(Forts.)

Det är visserligen sant, att den nu gällande lagen om folkbanken är af mycket ungt datum, men den är också så blottad på alla betryggande föreskrifter, att dess totala frånvaro icke ens skulle märkas. Jemför man de många och minutiösa föreskrifter till kontroll och trygghet för den penninginsättande allmänheten, som meddelats för sparbankerna, med den nästan fullständiga bristen på dylika bestämmelser i afseende å folkbanker, skulle man verkligen kunna tro, att lagstiftaren ansett dessa sistnämnda banker såsom något fullkomligt betydelselöst och som mycket litet anlidades. Så är dock icke förhållandet. Om man ser på den bilaga, som var fogad vid motionen, finner man bekräftelse härå, och äfven inom den ort, jag tillhör, användas folkbankerna i ganska stor omfattning — visserligen, det medgifver jag, blott af fattige och mindre bemedlade, men detta bör väl ej utgöra något hinder för att kontrollen i afseende på dessa bör vara lika sträng som i afseende på andra banker, helst deras kundkrets är mindre än andras i stånd att bära de förluster, som en slapp kontroll kan medföra.

I fråga om de bestämmelser, som finnas i den lag, som nu gäller, är det redan påvisadt, att föreskrifter saknas om bildande af vare sig grund- eller reservfond. Och om det verkligen ändock skulle finnas sådana fonder, tjenar detta egentligen blott till att gifva allmänheten en falsk föreställning om bankens penningställning, ty, såsom här förut nämnts, det fins intet som hindrar, att sjelfva lottbrefven eller, såsom de äfven benämnas, delaktighetsbevisen kunna vara i banken belånade. Hvilken säkerhet medföra väl under sådana förhållanden bankens fonder, äfven om de nominelt uppgå till höga belopp? De kunna vara alldeles värdelösa.

Vidare talar lagen ej om, att det skall vara något reglemente, och den angifver ej ens den ansvarighet, som åligger delegarne. Det är förvånansvärdt, huru under sådana förhållanden dessa folkbanker kunna hafva sådant förtroende, att de af allmänheten anlitas. Men allmänheten reflekterar icke. Ordet »bank» är för densamma inbegreppet af en med noggranna kontroll- och förvaltningsföreskrifter ordnad penninginrättning, der allmänhetens säkerhet mot missbruk är på bästa sätt betryggad. Man litar derpå, till dess faran är inne, men för att förekomma den, har lagutskottet föreslagit den nu föreliggande skrifvelsen, hvartill jag af sådan anledning yrkar bifall.

Herr Hasselrot: Den förutsättning, hvarifrån de båda talare, hvilka uttalat sig för lagutskottets hemställan, utgått, tror

jag för min del icke förefinnes. De antaga, att om och när en inskränkning af de enskilda bankerna kommer att ega rum, skola folkbanker i landsorten upptaga den rörelse, som afdelningskontoren hittills haft. Det tror äfven jag, men jag tviflar högligen på, att de folkbanker, hvilka på så sätt uppstå, komma att sortera under denna lag. Jag tillåter mig å nyo fästa uppmärksamheten på, att denna lag endast gäller sådana, i hvilka delegarne äro solidariskt ansvarige, icke aktiebanker. Alla de stora folkbankerna äro aktiebanker, och så blir nog förhållandet med dem, som komma att upptaga rörelsen efter de enskilda bankerna, men de falla sålunda under bestämmelserna i den lag, som finnes för aktiebanker. Här är fråga om mindre inrättningar, inrättade för olika orters behof. De äro närmast likställda med en bankirörelse, der den enskilde lemnar ut och tager upp penningar, och det är väl svårt att fixera noggranna bestämmelser för en sådan enskild rörelse. Detta har antagligen också varit skälet, hvarför icke några närmare bestämmelser i afseende på dessa upptagits i lagen. Jag tror för öfrigt, att så småningom komma de flesta af dessa banker att ändras till aktiebanker, och i samma stund falla de under nuvarande bestämmelser i det fallet.

En talare sade, att denna lag är alldeles blottad på för allmänheten betryggande föreskrifter. Jag vill i anledning häraf påpeka, att det är stadgadt, att Konungens befallningshafvande utöfvar tillsyn öfver dessa banker och skall sjelf eller genom ombud verkställa undersökning af deras förvaltning, dervid räkenskaper, protokoller, kassa och lånehandlingar skola af folkbankens styrelse hållas tillgängliga. Vidare står det, att folkbanken skall aflemna berättelse af utsedda revisorer öfver verkställd granskning af näst föregående års förvaltning tillika med det beslut, som fattats i fråga om ansvarsfrihet för styrelsen, och slutligen att Konungens befallningshafvande eger att, der så aktas nödigt, meddela föreskrift om böckernas förande och avslutande. Jag hemställer, om det kan finnas en starkare kontroll, om än icke detaljerad i afseende på bestämmelserna, då Konungens befallningshafvande har uteslutande magt att bestämma öfver dessa bankinrättningar, såsom han finner lämpligt. Dessutom är Konungens befallningshafvande särskildt skyldig att, derest grundfond eller reservfond saknas, förordna om inställande af bankens verksamhet. Härom är stadgadt i 3:dje §, der det står — icke att Konungens befallningshafvande eger, utan är *skyldig* att förordna om bankens ställande under uredning.

Jag vidhåller min uppfattning, att mera noggranna och detaljerade bestämmelser icke lämpa sig för detta slags bankinrättningar, hvilka faktiskt äro likställda med enskilda bankirörelser och baserade på den solidariska ansvarigheten, men ingalunda äro likställda med sparbanker, aktiebanker och sedelutgifvande banker. Detta har varit motivet för lagen, sådan den är, och jag

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m.

(Forts.)

Om ändringar i lagen ang. tillsyn å vissa s. k. folkbanker m. m.
(Forts.)

tror icke, att det motivet har förfallit. Ej heller är det visadt, att folkbankerna missbrukat det förtroende, man lemnat dem, eller att några olägenheter yppat sig, utan tvärt om har Konungens befallningshafvande med all uppmärksamhet tillsett och vakat öfver deras ordentliga skötsel. Jag tror därför, att det vore föga klokt att här ingripa och i lagstiftningsväg införa några nya bestämmelser.

Herr Rudebeck: Endast några ord. Jag vill blott framhålla, att äfven om man icke alls tager hänsyn till den omständigheten, hvilken jag ansett böra framhållas, eller att dessa folkbanker i framtiden komma att delvis ersätta de enskilda bankernas afdelnings- och kommissionskontor, utan endast håller sig till förhållandena, sådana de nu äro, synes mig frågan i allt fall vara lika mycket förtjent af den uppmärksamhet, som utskottet velat bereda densamma, och lagen lika väl i behof af de nya bestämmelser, utskottet tänkt sig. Om man ser på bilagan till motionen, så visar det sig, att de der upptagna folkbankerna tillsammans innehafva på så kallad sparkasseräkning, en räkning, der de drifva samma rörelse som sparbankerna, 8,595,524 kronor. Man kan icke säga, att en dylik rörelse är så obetydlig eller så ringa, att den icke egentligen spelar någon afsevärd roll. Örebro folkbank, för att åberopa ett ytterligare exempel, har en sparkasseräkning på 2,498,900 kronor, en upp- och afskrifningsräkning på 379,000 kronor och en depositionsräkning på 874,000 kronor. Visserligen finnes der en grundfond på 200,000 kronor och en reservfond på 100,000 kronor; men när det har visat sig hvilken omfattning dessa banker redan hafva, och hvilken säkerligen är i stark tillväxt, hemställer jag dock, huruvida tillräckligt skäl för afslag å hvad utskottet föreslagit finnes i den omständigheten, att man icke har sig bekant, att någon olycka inträffat vid dessa banker. Men hvad är det då, mina herrar, som oftast varit orsaken till de olyckor, som inträffat vid sparbanker och andra banker? Jo, bristande förutseende och bristande anordningar från början.

När man då har tydligt och klart för sig, att här *kan* inträffa likartade olyckor, finnes det då skäl för att afslå hemställen om en underdånig skrifvelse med begäran om så enkla, men dock enligt utskottets tanke effektiva bestämmelser som de, hvilka utskottet här tillåtit sig föreslå? Den omständigheten, att Riksdagen måhända alltför ofta skrifer till Kongl. Maj:t, bör väl ändå icke föranleda dertill, att i ett fall, som verkligen är af vigt — ty det är af vigt, huru en bankinstitution skötes — en sådan åtgärd skall underlätas, och bristernas afhjelpande undan-skjutas, till dess följderna deraf redan inträffat.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomma yrkanden propositioner, först på bifall till hvad ut-

skottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 26 och 27 nästlidne mars bordlagda utlåtanden:

n:o 43, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser i fråga om den kommunala beskattningen i stad;

n:o 44, i anledning af väckt motion angående ändring af 47 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

n:o 45, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 1 § i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889, och

n:o 46, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 5 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862,

biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 27 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 47, i anledning af väckt motion om åvägabringande af rättsordning beträffande personnamn.

Om åvägabringande af rättsordning beträffande personnamn.

Herr Wieselgren: Jag har ju så utförligt framlagt mina åsikter i detta ärende, att jag visst icke vill taga kammarens tid i anspråk för att åter redogöra för desamma; allt hvad jag har att säga står egentligen att läsa i motionen; men jag vill dock yttra några ord med anledning af den motivering, som lagutskottet använt för att afstyrka dess bifallande.

Först berör utskottet frågan om något slags begränsning af föräldrars rätt att gifva sina barn dopnamn.

Utskottet säger: »Det är visserligen visadt, att denna rätt i vissa fall kan anses vara missbrukad, men sådant lär dock, om man ser på förhållandet i stort, höra till undantagen; och då derigenom ej någon verklig skada, om också ett visst obehag, kan anses följa för dem, som erhållit mindre lämpliga förnamn, hvilka för öfrigt i dagligt tal i allmänhet förändras till mindre stötande former, synes berörda förhållande ej utgöra tillräckligt skäl för en inskränkning i denna föräldrarnas rätt.»

Jag ber att här få betona något, som utskottet tydligen har alldeles förbisett, nemligen sjelfva det tillfälle, då dopnamnen gifvas. Det har ovilkorligen ett visst kraf på hänsyn, detta tillfälle,

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

derför att det är ett *högtidligt* tillfälle, en akt af religiös betydelse och af en ofantligt hög sådan. Döpelseakten har med sig ett ovilkorligt kraf på att vid detta tillfälle icke med laga rätt saker må kunna förekomma, de der icke blott äro i högsta grad otillbörliga och stötande, utan kunna vara rent af upprörande. Jag vill icke besvära kammaren med att uppläsa hela långa sidor med besynnerliga dopnamn, återgifna i pastor Kjöllnerströms namnförteckningar; jag har sjelf i statistiska centralbyrån funnit dylika, jag kan väl säga fullkomligt vansinniga namn; jag anhåller blott att få redogöra för *ett* fall, om hvilket jag nyss fått kännedom. En prest har meddelat mig, att en hans embetsbroder för någon tid sedan blifvit af en fader tillsagd att döpa dennes barn till »*Satanea*». Mannen ville antagligen dermed gifva uttryck åt en qvickhet, afseende att hugfästa hustruns svåra barnsbörd; det motsvarade denne mans uppfattning af det qvicka och lämpliga att åt det lilla barnet gifva sagda namn. För presten måste ju dock en sådan fordran vara i högsta grad upprörande; och jag ber eder, mina herrar, att inpassa förberörda namn i det för svenska kyrkan fastställda dopformulär, under det presten uppläser de allvarliga och höga ord, som der förekomma. Hvad ville presten göra? Han visste sig icke hafva laga rätt att undandraga sig dopförrättningen, utan döpte barnet till detta vackra namn. Jag kan för visso medgifva, att lagutskottet har rätt, när det säger, att barnet icke erhåller »*någon verklig skada*» deraf, utan endast »*ett visst obehag*». Men jag vågar säga, att verkligen någon skada förenas med dylika tilldragelser — den skadan drabbar de personer, hvilka stå samlade omkring själasörjaren, när denne af en rå fader tvingas att vid dopförrättningen och i sin ställning af prest till ett sådant namn döpa ett litet armt stackars ting, som icke kan protestera eller undandraga sig fadrens magtutöfning. Det hjälper icke att säga, att man ju kan kalla barnet för något annat, när det blifvit stort — i dess dopattest kvarstår dock alltid detta skändliga namn.

Jag tror heller icke, att det skulle ligga någon fara uti att gå så långt, som man har gjort i Danmark, derifrån man icke försport någon ledsam erfarenhet af presterskapets magtutöfning i detta fall; ty det skulle väl egentligen vara på denna klippa, som de af mig här föreslagna åtgärderna skulle stranda. Utskottet säger nemligen, att det synes betänktligt att åt pastor eller annan myndighet »uppdraga pröfningen» uti ifrågavarande hänseende. Jag tror för min del, att icke den ringaste betänklighet här vid lag förefinnes; och endast i det faktum, jag nyss anför, måtte väl ligga ett talande bevis för att af presterskapets myndighetsutöfning i detta fall icke torde vara så synnerligt att frukta.

Jag känner ett annat fall, då en fader begärde, att tienstförrättande prestmannen skulle döpa hans lilla gossebarn med trenne namn på »utmärkta män», hvilka af fadren angåfvos: Det ena

var, om jag icke misstager mig, Confucius, det andra Sokrates och tredje namnet på vår frälsare. Presten sade emellertid: »nej, det gör jag icke!» Han visste med sig, att han der vid lag öfverskred sin befogenhet, men han förklarade det oaktadt, att han utsatte sig för påföljden. Detta hände i ett mindre bemedladt hem, der modren tyckte, att det vore skada, om ej den inköpta traktaten skulle få komma till användning, och för detta mycket talande skäl böjde sig fadren samt lät prestens åtgärd vara utan vidare beifran.

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

Det är emellertid en sak att tänka på; och jag tror för min del, att lagutskottet, utan att sätta svenska folkets urgamla föräldrarätt i fara, skulle kunnat erkänna behovet af att fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på detta förhållande och hemställa om någon åtgärd för tillvaratagande af döpelseaktens helgd och barnens intresse.

Men den vida viktigare delen af min motion anser jag vara frågan om familjenamn. Det har ju utskottet på sätt och vis erkänt, när utskottet förklarar sig icke förneka eller underkänna betydelsen af de utaf mig framhållna missbruk och olägenheter, som äro eller kunna blifva en följd af den rådande friheten på detta område. Ja, det är verkligen så, att ganska stora missbruk och olägenheter följa af denna frihet. Men något annu mera att här fästa uppmärksamheten vid är hvad frånvaron af familjenamn betyder i ett land och bland ett folk, som verkligen vill följa med i sin utveckling äfven på det sociala området. En framstående tysk rättslärard har yttrat något, som jag tror är fullkomligt riktigt. Han säger nemligen, att namnrätten »skulle vara att anse som en »individualrätt», inbegripande den enskildes af rättsordningen garanterade befogenhet att i allt vinna erkännande såsom en dels från alla andra särskild, men dels ock till en viss släkt eller familj hörande individ, hvars livsverksamhet, så att säga, inordnas under eller sammanflyter med dess namn, hvilket på detta sätt varder likasom det kondenserade uttrycket för hela personligheten eller det band, som till en enhet förbinder alla dess särskilda verksamhetsyttringar.»

Samma sats kan i viss mån användas äfven med hänsyn till den särskilda familjen gent emot alla andra dylika. Den måste ega en rätt, äfven den, och den får ej förgätas, om än i våra dagar i allmänhet föga uppmärksamhet skänkes åt annat än *individens frihet och rätt*. Det finnes dock något öfver individen. Det finnes något, till hvilket individen bör och måste blecka upp, och det är *familjen*. Ty en person är icke man för sig i den mening, att han är endast individ. Han står i beroende af och har att tacka familjen för sitt upphof, och till följd deraf åligger det hvarje särskild person, icke blott att utveckla sig som individ och tillvinna sig de fördelar, han såsom sådan kan vinna, utan också att tillvarataga sina pligter gent emot den familj, hvars

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

barn han är. Detta är en fundamentalsats, ett vilkor för hvarje samhälles lyckliga utveckling. Och der familjebegreppet undanskjutes, der man icke ger det sin tillbörliga vikt, der är — det vågar jag säga — »staten i fara».

Vi kunna icke neka, att individens frihet vidgats så långt som gerna möjligt är i vårt land likasom i de flesta andra länder. Men vi kunna ej heller dölja för oss, att i släptåg med denna individens frihet följa faror af ganska allvarlig beskaffenhet. Ett medel, med hvilket samhället skall kunna i icke ringa mån paralysera dessa faror, ligger just i familjens aktande, i det ärade familjenamnet, hvars fortsatta ärande åligger hvarje familjens särskilda medlen, och till hvars ärande familjen känner sig uppfordrad att uppfostra hvarje sitt barn. Huru skall man emellertid få denna sats in i det allmänna medvetandet hos ett folk, som *icke har* familjenamn? Jag minnes mycket väl, att jag en gång hörde två personer samtala om en tredje och en af dem dervid yttra dessa ord: »men han är ju icke af familj». Jag var mycket ung då, men jag blef så öfverraskad af de orden, att jag helt påflugnet grep in i samtalet och frågade: »kan någon menniska finnas, som icke är af familj?». »Ja», svarades mig, »han har ju icke något familjenamn, han tillhör ju icke någon familj». Man är icke »af familj», man erkännes åtminstone icke vara det derför att man saknar familjenamnets intyg derom. I denna underliga belägenhet lefver fortfarande en stor del af det svenska folket och, mina herrar, icke af det svenska folk, som man tycker ingenting betyda, utan en stor del af det svenska folk, som genom vår nuvarande representationsrätt eger det allra största inflytande, den allra största sociala betydelse, den största magt i fråga om hela vårt lands framtida utveckling. Jag säger: häri ligger ovilkorligen en fara. en mycket stor fara och en fara, som måste motas i tid.

Men, säger man, det har ju gått hittills. Ja, det är sant. Jag har i min motion omnämnt, att man redan för hundra år sedan i Frankrike ansåg såsom ett ämne för gyckel, att i de nordiska länderna icke brukades familjenamn, utan att man der hette t. ex. »Paul, fils de Jean». Man visste, att hvar person hade ett särskildt dopnamn; härtill lades, att han var son af den eller den. Man kunde fått ändå roligare, i fall man, såsom jag, vistats vid ett svenskt fiskeläge och der fått höra de allra besynnerligaste beteckningar, hela långa »ramsor», som jag till en början icke begrep. Ett namn lydde: »Jöns Andersa SvenJönsaPer». Jag trodde, att det var något sätt att smäda personen i fråga. Men så var det ej. På landsbygden kan man ju särskilja individerna efter gårdsnamnen: »Jon i Grinda» eller »Sven i Torpet» eller dylikt, men vid ett fiskeläge finnes icke denna möjlighet. Der måste man upprepa namnen på flera generationer för att beteckna en viss individ. Det namn, jag nyss nämnde, betyder »Jöns Anders sons son Sven

Jönssons son Per — således *fyra* generationer, som namngifvas för att kunna beteckna *en* individ!

Men den landsbygdens befolkning, som under långliga tider der haft både sin vagga och sin graf, är ej numera så stationär som förr. Den utvandrar i ganska stora massor och slår sig ner i städerna. Der kan den ej betecknas med de gamla gårdsnamnen. Man behöfver därför något sätt att särskilja individerna. Så anlitas då son-namnen såsom efternamn. Men dessa särskilja föga, då stora flockar heta detsamma, beroende på deras fädernenamnns likhet. Och då detta framkallar behof af verkliga tillnamn, uppstår här af en annan olägenhet, som verkligen mer och mer såsom sådan gör sig känbar, nemligen den fria usurpation af namn, som nu eger rum. Lika svårt som det är att få medlemmar af den besutna jordegareklassen att bortlägga den fädernerfda seden att icke hafva familjenamn, lika vanligt är, att dessa till städerna inflyttade personer, hvilka icke hafva några familjenamn, taga sig sådana; och det hör till det ovanliga, att de hitta på egna namn — då vore icke något härom att säga — utan de taga redan befintliga familjenamn och förstöra derigenom dessas egenskap af att beteckna endast *den* familj, som en gång antagit det och under generationer burit detsamma, under generationer aktat och hedrat det. Så tager den ene eller den andre ett sådant namn, och det hör till det mycket vanliga, att de fläcka detsamma. Pressen sprider snart underrättelsen om de begångna dåden, namnen på gerningsmännen gå öfver landet och huru mycken smärta, huru djupt upprörda känslor vållas ej härvid hos den familj, som utan sitt förvällande ser sitt dittills hedervärda namn fläckadt! Hvad gör det denne gerningsman? Ingenting. Ty så fort han fläckat ett namn tager han ett annat. Jag har i min motion uppvisat flera exempel på, huruledes samma person kan antaga det ena namnet efter det andra. Det gör *honom* ingenting, men andra kan det göra mycket. Jag skall be att få omtala ett särskildt bevis, som torde öfvertyga Eder, mina herrar, om hvad en person är mächtig att åstadkomma medelst begagnande af den fria rätten att taga hvilket namn han vill. För några år sedan kom en frigifven fånge upp till mig och begärde min hjälp. Jag sade honom, att jag mycket gerna ville göra för honom hvad jag kunde, men att jag ville hafva litet reda på honom och särskildt i hvilket förhållande han stod till den släkt, hvars namn han bar, och som jag ganska väl kände. Då svarade han, att han var son till en af denna familjs qvinliga medlemmar. Jag måste säga — jag blef alldeles bragt ur fattningen! En person, som jag kände och hade aktat sedan långliga år tillbaka, påstår nu denne man vara hans moder! Och vid den tid, då han skulle hafva blifvit född, hade hon ännu varit ogift. Nå väl, denna historia hade en fortsättning, för hvilken jag icke skall redogöra. Men jag ber emellertid herrarne besinna, hvad följderna blifvit, om

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

denna uppgift icke kommit fram under angifna omständigheter och träffat en person, som kunde skaffa ljus i saken och finna, att uppgiften var fullständigt lögnaktig — den påstådda modern var nemligen vid den tid karlen föddes, så ung att hon *icke kunde* hafva födt honom; uppgiften innebar en naturlig omöjlighet. Karlen öfverbevisades således om lögn; men för andra, till hvilka han, efter hvad jag vet, spridt meddelandet, fans föga möjlighet att kontrollera uppgiften — alla brydde sig väl heller icke om det. För mig var det ju icke möjligt att bemöta mannens på olika håll gjorda påstående, utan är jag fullt öfvertygad om, att många skola tro, det en ädel, aktningsvärd kvinna gjort sig skyldig till antydd brottsliga förhållande. Endast på grund af lätt begripliga afsigter hade mannen antagit hennes namn. Han var emellertid alldeles oåtkomlig för lagen. Ingen lär heller åtala honom. Saken är ju under alla förhållanden ömtålig. Men ganska många fall finnas, der likartade, om också icke så upprörande historier uppdukas såsom förklaring för annekterandet af andras familjenamn.

Understundom kunna emellertid äfven vederbörande sjelfva drabbas ganska hårdt af namnförändringar. Jag skall be att äfven härå få anföra ett exempel. Jag tror nemligen, att kam-maren bäst öfverbevisas genom fakta, hemtade ur verkligheten. Ett teoretiskt resonnement går lätt nog förbi uppmärksamheten och pareras kanske lika lätt med ett annat. För omkring fjorton dagar sedan kom en gammal man, också en frigifven fange, en listidsfänge, upp till mig. Med stor möda hade han släpat sig upp för trapporna till min arbetslokal. Han kom för att framstamma sin sista bön och sitt sista farväl. Och att han hade skäl för hvad han sade, det såg jag på honom, ty han var redan tecknad med dödens stämpel. Mellan oss hade för flere år tillbaka ett samtal förelupit, dervid jag önskat, att han skulle gifva mig besked i eu fråga, som var mörk och fullständigt outredd: frågan hvem han verkligen var. Han hade uppgifvit, att hans namn vore det och det, under det att han i fångrullau var införd, förutom under detta namn, derjemte under ett annat, under hvilket kan blifvit dömd. Nu säger jag till honom: »Ni står vid grafvens brädd, ni han icke hafva någon anledning att icke tala sanning, om ni också förut ansett er hafva det. Säg mig därför uppriktigt och på samvete, hvilket är edert rätta namn?» Han hade blifvit dömd under ett namn, hvars innehafvare förut blifvit ådömd straffarbete för listiden; häraf hade följden för honom blifvit, att han måst fortsätta detta listids straffarbete. Hans påstående, då vi första gången träffades, var, att han, som var gammal redan då, nu var han fem och sjuttio år, aldrig hade begått den gerning, hvars straff han på detta sätt aftjenat. »Så sant jag inom kort, svarade han nu, skall stå inför den högste

domaren, vågar jag säga, att hvad jag då sade eder var sanning. Jag är icke den, hvars straff jag har aftjenat; men sedan jag insåg omöjligheten för mig att kunna bevisa detta, har jag med undergifvenhet burit straffet, öfvertygad af mitt samvete, att jag på eget konto gjort tillräckligt mycket för att vara förtjent af detsamma. Mitt lif har blifvit förstördt derigenom att jag bytte namn.» — Det är detta lättsinniga förfarande, som man nu anser fortfarande böra tolereras, efter det en gång vunnit häfd. Man anser namnet vara ett ingenting. Man heter ett i dag, i morgon ett annat. En klok lagstiftning borde deremot göra namnet, snart sagdt, oskiljaktigt från dess bärare; den ene såväl som den andre borde veta, att sitt namn måste man göra aktadt och äradt, ty man får icke något annat, utan det skall städse följa en. Nu tänker man i stället så: om jag också skaffar mitt namn en fläck, gör mig känd under detsamma såsom en usling, en kältring, hvad gör det? När jag väl aftjenat mitt straff, tager jag mig ett annat namn, lånar något, som ger mig ny kredit. Detta är dock en ganska skadlig frihet, och den verkar till olycka för mängen, såsom den verkat det för den man, jag tagit mig friheten omnämna.

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

Mot utskottets undanskjutande af mina skäl genom att åbe-ropa kongl. förordningen den 6 augusti 1894, som stadgar, att i församlingsbok skall, jemte ett till äfventyrs antaget nytt namn, städse utsättas vederbörandes förra tillnamn, skall jag be att få anmärka, att om också detta stadgande medför, såsom utskottet säger, att »äfven det gamla namnet kommer att inflyta i betyget», är dermed icke någon inskränkning gjord i rätten att taga nya namn. Och det är detta, som är det viktiga. En sådan inskränkning är det samhällets ovilkorliga pligt att söka åstadkomma genom att göra namnförändringar beroende af iakttagandet af vissa former, der någon pröfningsrätt gifves den pröfvande myndigheten. Det har nog sin nytta med sig, att man, der så sig göra låter, kan få reda på hela följderna af någon vederbörandes namn; men jag vågar påstå, att detta icke alltid kommer att inträffa äfven efter 1894 års förordning, ty här i landet har man den uppfattningen, att det icke är så behöfligt att hos presten anmäla sitt namnbyte, man sätter endast in i Posttidningen en liten anons om två rader med uppgift om sitt nya namn. Det finnes väl knappt ett enda nummer af tidningen, der icke sådana annonser förekomma. Och mycket ofta är det så, att personen redan förut gjort på samma sätt. Underskriften visar redan ett, stundom två familjenamn. 1894 års förordning skall säkerligen icke verka någon begränsning af den skadliga frihet, jag tagit mig friheten att betona.

Lagutskottet påpekar emellertid svårigheten af att, då en stor del af landets befolkning vidhåller seden att icke antaga något egentligt familjenamn, genom ett lagbud våldsamt bryta denna

Om åväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.

(Forts.)

sed. Jag är den förste att erkänna, att denna sed är en mäktig faktor, och jag har ej heller någonsin hvarken tänkt mig eller påyrkat, att denna sed skulle »våldsamt» brytas. — I hvarje lag af hithörande beskaffenhet förekommer en rubrik, som heter »öfvergångsstadgande»; och det är ju klart som dagen, att den nu levande generationen icke bör drifvas att »våldsamt» bryta med hittills hafda seder. Det bör gifvas en öfvergångstid, men också stadganden, hvarigenom en blifvande generation ändtligen må kunna komma ifrån de förhållanden, som vi och äfven lagutskottet erkänna vara missförhållanden, och som icke kunna eller böra få fortfara. Ju längre man undanskjuter det första steget, ju längre måste det också dröja, innan man kan taga de följande.

En vän har skickat mig ett urklipp ur en tysk tidning, derur jag skall be att få anföra några ord, som kunna lemna en belysning af hvad utskottet afser, då det säger, att »äfven i de länder, der man lagstiftat i ämnet, ordningen beträffande familjenamn icke lärer vara stort bättre än hos oss». Ja, mine herrar, det ligger nog någon sanning i detta. Men frågan är, *huru* man lagstiftat. Jag har i min motion påpekat skiljaktigheterna i de olika lagstiftningar, som förefinnas i olika länder. Der man har enbart en *administrativ* lagstiftning, der torde nog lagutskottet hafva fullkomligt rätt. Der äro förhållandena icke tillfredsställande och måhända icke synnerligen bättre än hos oss — derom skall jag dock alldeles icke ingå i någon tvist. Men det är dock icke öfver allt, som man har lagstiftat endast på det administrativa området. I en del länder har man också lagstiftat på det *privaträttsliga* området, och der — vågar jag påstå — äro förhållandena vida bättre än hos oss. Tyskarne hafva ganska länge nöjt sig med en administrativ namnrätt, men de finna nu, att det icke är tillräckligt, utan att man måste öfverföra lagstiftningen på det *privaträttsliga* området. Och det är detta, som äfven vi förr eller senare måste göra. I den tyska tidningen säges, att man på administrativ väg åvägabringar namnförändringar, som äro i högsta grad upprörande. Det är icke endast det *privaträttsliga* namnintresset, som derigenom förfördelas, utan också det offentliga intresset för rätt och tillbörlighet, hvilket dock hvarje stat väl ändå måste söka upprätthålla.

Uppsatsen är signerad »D:r L. K.» Han omtalar, att för någon tid sedan en mycket »okänd» ung akademicus på administrativ väg anhållit att få taga det och det namnet, och detta bifölls. Men det namn, han tog, var namnet på en i samma fack, hvori han arbetade, mycket berömd vetenskapsman. Här var afsigten påtaglig. Han tog sig namnet i beräkning, att man skulle tro honom vara eller stå i nära förhållande till den ansedde vetenskapsmannen. Hans åtgärd var dock af vederbörande administrativa ortsmyndighet godkänd, och ingenting i hans åtgörande kunde draga honom under strafflagen. Nu har detta exempel

vunnit efterföljd. Det är nog få af herrarne, som icke hört om-
talas namnet Forel, den ryktbare psykiatern i Zürich. En ung
adept i läkarevetenskapen har antagligen af samma beräkning
som den nyss anförda nu occuperat hans namn. Tidningen i
fråga anmärker, att den allmänna meningen i Tyskland synes vara
betydligt upprörd i anledning af dessa namntillgrepp, hvilkas syfte
påtagligen är rättsvidrigt, men som dock icke kunna förekommas,
så länge man endast eger en administrativ stadga att värja sig
med. Artikeln slutar med att förklara oundgängligen nödvändigt
att öfverföra namnlagstiftningen på den civila rättens område;
och, såsom jag i min motion omnämnt, är denna uppfattning så
allmän, att den gjort sig gällande äfven bland de komiterade,
som utarbета förslag till ny civillag för tyska riket.

Den anförde författaren slutar så här: »*då köpmän och indu-
striidkare blifvit genom lag tillfredsställande skyddade i fråga om
firma och varumärken, hvarför skall då ett gammalt eller berömdt
namns idcella intresse få sig undandraget detta skydd?*»

I detta sammanhang vill jag erinra kammaren om några ord,
som komiterade i fråga om lagförslaget rörande handelsregister,
firma och prokura yttrat i sitt betänkande. De säga nemligen,
att om man också för enskild näringsidkares firma bestämt, att
den skall innehålla hans tillnamn med eller utan förnamn — i
det ursprungliga förslaget stod »slägtnamn» och tillägget motive-
rades dermed, att på många ställen i Sverige fasta slägtnamn ej
brukades — »kan emellertid det svenska förslaget icke fullstän-
digt utestänga missbruk vid val af enskild näringsidkares firma,
enär Sverige saknar all lagstiftning om tillvägagåendet, då en
person vill ändra sitt namn. Dessa brister tillhör det dock icke
firmalagen att afhjelpa, men det är att hoppas, att denna lag
skall påskynda en tidsenlig lagstiftning i ämnet.»

Justitierådet Örbom, med hvilken justitierådet Olivecrona in-
stämde, erinrade vid förslagets granskning i högsta domstolen om
den *betänkliga brist på bestämmelser angående namnförändringar*,
af hvilken svenska lagstiftningen lider, då förändringar deri ej
sortera under 22 kap. 1, 7 och 8 §§ strafflagen eller 12 och 13
§§ varumärkeslagen. Han anmärkte, att om någon person anta-
ger ett namn, som alldeles eller väsentligen liknar en handels- eller
fabriksidkares, och sedan använder det såsom firma eller varu-
märke, bibringas sålunda allmänheten oriktig föreställning om
innehafvarens person, hvilket förskaffar honom kunder och kredit,
som han eljest ej skulle hafva erhållit. »Om A. antager B:s till-
namn» säger han, »och använder det såsom firma i andra fall,
såsom t. ex. till skylt å sin handelsbod eller eljest i rörelse, hvar-
till han under det antagna namnet utverkat sig tillstånd, är an-
tagligen namnbytet legalt oåtkomligt. Förslaget innebär, i sak-
nad af lagstiftning om namnbyte, ej tillräcklig säkerhet mot
missbruk af ifrågavarande slag. Han föranlätts därför hemställa,

*Om åväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.

(Forts.)

det nödiga lagstiftningsåtgärder i omförmälda hänseende vidtogos, innan eller samtidigt med utfärdandet af ny firmalag.

Denna firmalag utfärdades den 13 juli 1887; men ännu hafva inga åtgärder i det af honom önskade syftet vidtagits. Det är emellertid åstadkommandet af en sådan lagstiftning, min motion afser; och jag hoppas, kammaren icke misstycker, om jag anhåller, att kammaren ville skänka denna fråga den uppmärksamhet, hon sannerligen är värd, och lemna sitt bifall till min i ämnet väckta motion.

Herr Rodhe: Det torde vara aldeles obehöfligt att efter det nyss hållna uttömmande föredraget och de mycket kraftiga och goda skäl för bifall till motionen, som blifvit anförda af herr Wieselgren, tillägga något ytterligare. Jag anhåller blott att med ett par ord få på det varmaste tillstyrka bifall till hans motion.

Redan den del af motionen, som afser personnamn, anser jag vara värd framgång, ehuru jag i likhet med honom anser denna del vara af mindre betydelse. Den, som har någon erfarenhet om, huru personer kunna gifva sina barn namn i afsigt endast att såra och håna religiösa och sedliga känslor, kan icke anse det vara likgiltigt, om en lagstiftning kommer till stånd, som i någon mån begränsar denna rätt.

Viktigare är emellertid motionens senare del, den som rör familjenamn. En förändring i det syfte, motionären yrkat, anser jag synnerligen önskvärd redan på grund af de praktiska olägenheter, som de nuvarande förhållandena medföra. Det kan ju icke vara betydelselöst, att personer numera kunna genom en obegränsad frihet att tillegna sig hvilka familjenamn som helst i någon mån åtminstone och till någon tid undandraga sig straffet för begångna brott. Och ännu större olägenhet synes mig ligga deri, att det numera icke gifves någon möjlighet att värna ett aktadt familjenamn från att usurperas af personer, som fläcka detsamma genom ett dåligt eller brottsligt lefnadssätt. Om det således redan af praktiska hänsyn synes vara önskvärdt, att motionärens förslag bifalles, så synes det mig vara det framför allt af principiella skäl, hvilka äfven af motionären framhållits. Det atomistiska betraktelsesättet af samhället är i våra dagar ganska utbredt, men torde vara grundfalskt. Samhället är en organisk enhet, och den stora samhällskroppen bildas af de små organismer, som heta *familjer*. För samhällets välfärd är det af en synnerligen stor betydelse, af en afgörande betydelse, att familjebanden hållas i helgd, att vördnaden och aktningen för familjens helgd upprätthålles och att en god, sedlig och religiös anda bevaras inom familjen. Kan nu en lagstiftning, såsom den af motionären föreslagits, i någon mån bidraga dertill, att en sådan uppfattning blir mera utbredd, synes mig detta vara en förmån af oberäkneligt värde. Det är tydligt, såsom utskottet påpekat,

att genomförandet och tillämpandet af en lag, sådan som den föreslagna, för med sig mycket stora svårigheter, men är saken god, är det väl icke skäl att bäfva tillbaka för svårigheterna, som nog skola lösas, den ena efter den andra, om man endast allvarligt griper sig an dermed. Jag ber därför att på det varmaste få tillstyrka bifall till motionärens förslag.

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

(Forts.)

Herr Treffenberg: Jag hade icke tänkt uppträda i denna fråga, men det var ett yttrande af den siste talaren, som gifver mig anledning att säga några ord. Herr Rodhe framhöll såsom företrädesvis viktigt, att man borde regelbinda den nuvarande fria rätten att välja familjenamn, och han tycktes fästa mindre afseende vid rättigheten att välja för- eller dopnamn. Ja, men särskildt för herrar prester tror jag det vore af stort intresse att få denna frihet inskränkt. Jag vet icke, om herrarne erinra sig en uppgift, som jag såg i tidningarna för några år sedan, att nemligen i någon af de norra provinserna — jag tror, att det var Jemtland — en prest var tvungen att åt en liten nyfödd flicka gifva följande af hennes fader i sin förtjusning deröfver presenterade namn: »Skön östan Skön vestan Skön innerlig fin Adolfin Josefin Karolin.» Kan man tänka sig något mera narraktigt? Dessa exempel skulle kunna mångfaldigas. Man skulle kunna tro, att tidningen velat nojsa med sina läsare, men jag har anledning tro, att historien är sann.

För öfrigt skulle jag äfven kunna illustrera texten med en annan historia. Jag kommer nemligen i håg, hurusom under min Upsalalid jag åhörde Lindblads föreläsningar, och huru han en gång ur Schmidts juridiska arkiv redogjorde för en rättstvist och derunder fick anledning framhålla denna frihet att välja tillnamn. I Östergötland lär finnas ett fideikommiss, som heter Solberga, hvilket stiftades af en general, som måtte hetat Wennerstedt eller något ditåt. Han hade inga söner, utan endast ogifta döttrar, och som därför fideikommisset möjligen komme att öfvergå till någon af de eventuella mågarne, men han var angelägen om, att namnet Wennerstedt alltid skulle fästas vid den blifvande innehafvaren af fideikommisset, bestämde han i fideikommissbrevet, att, om så olyckligt skulle hända, att fideikommisset skulle komma i någon mågs händer, denne skulle vara förpligtad att hos Kongl. Maj:t söka nådig tillåtelse till att få antaga namnet Wennerstedt; och så tillägger han: »förvägrar man honom det, occupere han det ändock.» Hade det då funnits en lag, som förbjudit den valfrihet, vi nu ega, hade generalen nog icke insatt denna märkvärdiga klausul i fideikommissbrevet.

Jag skall också bedja att få erinra om en känd anekdot med anledning af en i betänkandet förekommande uppgift, att vid genomseendet af polisunderrättelsernas register för åren 1878—1884 befunnos bland der förtecknade personer icke mindre

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.

(Forts.)

än 1,712 bära namnet Andersson. En person erbjöd sig nemligen hålla vad med en annan derom, att han på samma fråga till skilda personer skulle 50 gånger erhålla samma svar. Detta ansåg den andre såsom något alldeles omöjligt, och vadet ingicks. Så följdes begge åt, och till hvarje mötande framställdes frågan: har du hört, att Andersson gjort cession? Och för hvarje gång erhöles svaret: hvilken Andersson?

För att nu komma ifrån det barbariska tillstånd, hvori vi här befinna oss, skall jag be att få på det varmaste instämma med motionären.

Herr Hasselrot: I likhet med motionären och de talare, som förut yttrat sig i ämnet, ber jag få betona, att den obegränsade frihet i förevarande hänseende, som för närvarande finnes i vårt land, kan leda till stora olägenheter, och att det vore lyckligt, om man i detta fall kunde få någon förändring, men jag har den uppfattning, att de rådande praktiska förhållandena för närvarande lägga hinder i vägen därför, och detta hufvudsakligen af den anledning, som motionären sjelf påpekat, nemligen att större delen af vårt lands befolkning ännu vidhåller den sed att icke hafva något familjenamn, utan såsom tillnamn tager sin faders förnamn med tillägg af »son». Motionären sade visserligen, att det icke vore hans mening att våldsamt bryta ned den seden, men den måste dock brytas för att man skall kunna komma till det resultat, som motionären afser, nemligen att hvarje familj skall hafva *sitt* särskilda namn; och jag tviflar på, att man i våra dagar skall hafva någon utsigt till att få bort denna sed, huru försigtigt och lindrigt erforderliga öfvergångsstadganden härutinnan än kunna affattas. Derutinnan har jag äfven styrkts genom de uttalanden i utskottet, som gjorts af ledamöterna från Andra Kammaren, dervid ingen ledamot från denna kammare ansett det lämpligt att understödja motionen. Jag tror, att det är alldeles nödvändigt att räkna med vårt folks vanor och föreställningssätt i detta fall, och att vi icke kunna hoppas att genom lagbud, äfven om de icke äro våldsamma, bryta denna sed. Villkoren för att komma till det rättstillstånd och mål, motionären afsett, förefinnas således icke. Jag är för öfrigt öfvertygad om, att många af de olägenheter, som här påpekats, nemligen domstolars och polismyndigheters svårighet att hålla reda på brottslingar, därför att de taga andra namn, skola förebyggas genom förordningen af år 1894, der det stadgas, att en persons första tillnamn aldrig får tagas bort ur församlingsböckerna, så att, om en person äfven antager andra namn, kvarstår dock detta hans första namn under hela hans lifstid. Hade denna bestämmelse förut funnits, skulle det fall, som motionären påpekat, att en person genom att antaga en annan persons namn fått tjena af dennes straff, varit förebyggt.

Af principiella skäl är jag emot den andra delen af förslaget, nemligen inskränkning af föräldrarnes rätt att bestämma barnens dopnamn. Det är sant, att missbruk derutinnan ske, men det torde vara ytterst sällsynt, att detta sker till någon verklig skada för barnen. Ett och annat fall, som tyder härpå, har väl blifvit påpekadt, men med all frihet följer ju möjlighet till missbruk, utan att sådant nödvändigt skall leda till frihetens inskränkning. Här har vidare omtalats en hel mängd besynnerliga namn, som föräldrar gifvit sina barn, men det har antagligen icke varit deras mening att dermed göra barnen någon skada. I de samhällskretsar, de tillhöra, har man möjligen tyckt, att det varit vackra namn, och kanske barnen varit lika stolta öfver dem som föräldrarne. Detta är en ren smaksak. Jag tviflar på, att vårt folk skulle vilja öfverlemna åt någon myndighet att bestämma, hvad våra barn skola heta. Icke låter det sig väl göra att såsom i Frankrike upprätta listor på hvilka namn man får välja. En framstående svensk artist bodde som gift i Frankrike och skulle gifva sitt barn namn. Han försökte då med det ena svenska namnet efter det andra, men det gick icke. Han blef tvungen att taga ett franskt namn. Icke heller tror jag det är lämpligt att såsom i Danmark presten skall bedöma, huruvida det föreslagna namnet är »anständigt» eller icke. Hvar och huru skall man klaga öfver prestens uppfattning härutinnan? Vid doptillfället duger det ju icke att skjuta upp frågan om barnets namn. Klagomålen vore emellertid sedan af ingen betydelse, och presten vore då faktiskt enväldigt bestämmande härutinnan. Den rätt, föräldrar hafva att gifva sina barn namn, tål enligt min mening icke någon inskränkning. Vi äro ju stolta öfver att tillhöra ett fritt, men lagbundet samhälle. Det går väl då icke för sig att binda oss alltför mycket med reglementariska föreskrifter för alla förhållanden. Det blefve då klenst bestämdt med friheten.

Såsom förhållandena nu äro, yrkar jag bifall till lagutskottets förslag, af principiella skäl därför, att jag är emot att inskränka föräldrarnes rätt att sjelfva gifva sina barn namn, och af praktiska skäl därför, att jag är öfvertygad om, att under nuvarande förhållanden ingenting kan göras för att gifva privaträttslig kraft åt rätten till familjenamn.

Herr Rudebeck: Jag skall endast helt kort taga herrarnes tid i anspråk, då så mycket redan yttrats i denna fråga. Såsom herrarne finna, har jag reserverat mig mot utskottets utlåtande, och jag skall i korthet angifva de skäl, som för mig varit bestämmande.

Den siste ärade talaren fäste sig vid frågan om rätten att bestämma dopnamn. I denna del anser jag, att varsamhet och försiktighet bör iakttagas vid bedömandet, om lagstiftningen der bör ingripa, men beträffande frågan om rätt att antaga familjenamn,

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.
(Forts.)*

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*

har här förut framhållits, enligt min öfvertygelse, så tungt vägande skäl, att jag anser dem icke kunna gendrifvas. Jag vill med anledning af att lagutskottet betonat, att, om ett sådant antagande af familjenamn skett i bedrägligt syfte, det redan är i strafflagen belagdt med straff, dock hemställa till herrarne, som hafva kännedom om strafflagen, om under bestämmelserna i 22 kap. 1, 7 och 8 §§ verkligen kunna hänföras den mängd fall, då antagande af familjenamn skett och orsakat mycket obehag och stora olägenheter samt måhända äfven förluster, och om det skulle vara möjligt att tillämpa dessa lagbestämmelser i särskilda fall, sådana som motionären påvisat. Jag tviflar, att det låter sig göra.

Motionären har i sin motion likasom i sitt anförande framhållit flera mycket talande och mycket betydelsefulla exempel och visat, hurusom på detta sätt uppkommit icke blott obehag, utan äfven förluster, och såsom jag nyss nämnde, tror jag i likhet med honom icke, att något af de fallen skulle kunnat hänföras under lagstadgandena i strafflagen. Särskildt ber jag få fästa uppmärksamheten på det af honom åberopade sambandet mellan den af honom nu väckta frågan och firmalagen, ett samband, som synes mig vara betydelsefullt, likasom de skäl, som på den nämnda tiden anfördes af dåvarande justitierådet Örbom, ännu ega sin fulla giltighet och böra föranleda till en snar och skyndsamt åtgärd för rättelse. Man kan väl dock icke säga, att hvad som af motionären begäres, åtminstone med afseende på personnamn, kan vara en obehörig inskränkning i friheten. Jag medgifver, att det är ett ömtåligt ämne i fråga om dopnamn, men i fråga om släkt- och tillnamn bör väl kunna lagstiftas i det syfte, som här framhållits utan att derigenom på obehörigt sätt ingripa i den enskilda handlingsfriheten. Jag skulle helst vilja, att den formulering, som gifvits åt skrivelsen, blefve sådan, att Riksdagen ville i underdånighet hemställa, det Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att bringa till stånd ordnade bestämmelser i fråga om familje- eller släktnamn. För att vinna ett beslut i sådant syfte, tillåter jag mig föreslå återremiss till lagutskottet.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte bifalla herr Wieselgrens i ämnet afgifna motion, och dels att utlåtandet skulle till utskottet återremitteras.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontra-

proposition dervid antagits yrkandet om återremiss uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 47 och bifaller herr Wieselgrens i ämnet afgifna motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren beslutat till utskottet återremittera utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 30.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 26 och 27 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 48, i anledning af väckta motioner om upphäfvande af vissa undantagsbestämmelser rörande tiden för anförande af besvär öfver kommunal- och kyrkostämmobeslut i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

Funkten 1.

Herr von Stapelmohr: Den utsträckning af besvärstiden till 60 dagar, som, enligt nu gällande bestämmelser, tillgodokommer dem inom Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län, som vilja anför besvär öfver kommunal- och kyrkostämmobeslut, är uppenbarligen dem medgifven såsom en *förmån*. Denna förmån åsyftar att motväga de svårigheter vid besvärans anförande, som uppkomma för en klagande, dels därför, att den ort, der han är bosatt, är långt aflägsen från residensstäderna Umeå, Luleå och Ostersund, liksom från den stad, Hernösand, der domkapitlet har sitt säte, och dels till följd af andra omständigheter af mera lokal natur.

Det är visserligen sant, att en del af dessa olägenheter numera blifvit undanröjda genom den utveckling, kommunikationsväsendet i Norrland erhållit, i det att stambanor blifvit fram-

*Lagförslag
ang. ändrad
lydelse af § 75
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.*

*Lagförslag
ang. ändrad
lydelse af § 75
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.
(Forts.)*

dragna genom Jemtland och till Luleå, från hvilken stad en statsbana jemväl fortsätter till Gellivara, samt den norra stambanan blifvit med särskilda bibanor förbunden med kusten, liksom derigenom, att postförbindelserna inom flertalet af kommunerna blifvit betydligt underlättade. Men många olägenheter kvarstå dock ännu, och dessa äro sådana, att de böra mana till försigtighet, innan Riksdagen vidtager åtgärden att genom att stryka ett streck öfver ifrågavarande lagparagrafer beröfva invånarne i de norra orterna en förmån, som för dem kan vara af stor vigt. I en stor del af Norrland, i synnerhet inom lappmarkskommunerna, är befolkningen mycket glest boende, invånarne stå blott i ringa förbindelse med hvarandra, och vägarna, der sådana finnas, äro dåliga och mången gång sådana, att, då marken är bar, de icke kunna befaras med åkdon.

Det är gifvet, att under sådana förhållanden det kan föranleda till mycket besvär, tidsutdrägt och kostnader för den, som vill anföra besvär öfver ett kommunalstämmo- eller kyrkostämmebeslut, att för detta ändamål från vederbörande pastor eller kommunalstämmoordförande skaffa protokoll öfver det beslut, som han vill öfverklaga; att vidare förskaffa sig biträde vid besvärens affattande, så vida han icke sjelf kan uppsätta dem, och slutligen att anskaffa den utredning och bevisning, som för besvärens framgång är erforderlig. Och dessa besvär och kostnader ökas betydligt, i händelse flera resor måste företagas för samma ändamål.

Nu är det visserligen sant, att besvärshandlingarna kunna insändas i bref och att bref under nuvarande förhållanden kunna hastigare än förr befordras till bestämmelseorten. Men jag hyser dock mycken tvekan, huruvida denna omständighet bör kunna föranleda till besvärstidens förkortande till hälften af hvad den nu är, och jag har så mycket större skäl till denna tvekan, som motionärerna sjelfva påpekat beträffande två af lappmarkssocknarne, Qvickjocks och Jukkasjärvi socknar, att dessa hade postgång blott en gång hvarannan vecka och att tiden för postens befordrande från Qvickjock och Jukkasjärvi till Luleå utgjorde respektive 6 och 7 dagar. Antages t. ex. att den tid, inom hvilken besvärshandlingarna skola vara inlemnade, löper från den 1 i en månad; att i orten posten försändes den 10 och den 24, samt att postbefordringen till Luleå eller Hernösand drager 6 och 8 dagar, så finner man, att klagotiden i sjelfva verket skulle blifva inskränkt till 10 dagar; och detta är för litet.

Den förändring, motionärerna åsyfta, skulle således icke förbättra, utan tvärtom förvärpa ställningen för inbyggarna i dessa af naturen i hög grad missgynnade orter och för dem försvåra kampen för tillvaron.

Utskottet anför såsom skäl för sin hemställan, att utskottet »anser sig hafva anledning antaga, att motionärerna väl känna så väl kommunikationsförhållandena uti ifrågavarande delar af

landet som befolkningens önskningsar uti förevarande hänseende». Jag aktar äfven högt motionärernas stora sakkännedom om de norrländska förhållandena, men jag tillåter mig dock uttala tvifvel, huruvida de känna förhållandena eller befolkningens önskningsar å *alla* orter inom det vidsträckta område, som beröres af ifrågasvarande stadganden.

*Lagförslag
ang. ändrad
lydelse af § 75
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.*

(Forts.)

I likhet med motionärerna tror äfven jag, att denna besvärstid kan och bör något inskränkas, men jag tilltror mig icke att i frågans nuvarande läge bedöma, huruvida den af motionärerna föreslagna tiden 30 dagar just är den lämpliga, eller om icke någon annan tid vore att föredraga, och jag önskar därför att, innan frågan af Riksdagen företages till afgörande, fullständig utredning deraf måtte ske. Jag hade ock därför tänkt mig, att Riksdagen skulle i skrifvelse till regeringen anhålla, att regeringen ville egna frågan nödig utredning och derefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda, men då jag har skäl antaga, att kammaren icke nu skall vara villig fatta ett beslut i sådan rigtning, skall jag inskränka mig till att yrka, att ärendet måtte till utskottet återremitteras.

Herr Olander: Den förste talaren föreslog en skrifvelse i stället för det af utskottet framlagda lagförslaget. Jag kan dock icke finna, att man i en fråga af så liten vikt som den förevarande bör besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse. Hvad först och främst beträffar sjelfva redigeringen af lagförändringen, så erbjuder den inga svårigheter, då man endast har att utsluta några få ord i en paragraf och denna ändring icke kan inverka på något annat lagrum.

Hvilken grund, de af den föregående talaren framställda farhågorna kan hafva, känner jag icke, men de motionärer, som framkommit med förslaget, hafva full kännedom om kommunikationsförhållandena i de trakter af Norrland, som dessa undantagsbestämmelser beröra, och jag kan försäkra, att motionerna icke blott öfverensstämma med, utan äfven tillkommit på grund af befolkningens önskningsar.

Dessutom är ju gifvet, att, om Riksdagen beslutar denna förändring, Kongl. Maj:t icke skall fastställa densamma utan att först hafva deröfver hört Konungens respektive befallningshafvande i de olika länen, och med säkerhet kan likaledes antagas, att, innan dessa Konungens befallningshafvande afgifva yttrande i frågan, de skola inhemta utalanden från de kommuner, som förändringen afser.

Jag finner således icke den ringaste svårighet att antaga lagen, sådan den föreligger, och yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Jag tror, att det är minst sagdt äfventyrligt för Riksdagen att under de förhållanden, som föreligga,

*Lagförslag
ang. ändrad
lydelse af § 75
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.
(Forts.)*

besluta en lagförändring sådan som den föreslagna. Det är visserligen sant, att de motionärer, som påyrkat förändringen, hafva rätt stor kännedom om förhållandena, herr Bergman i Norrbotten och herr Dahlstedt i Vesterbotten, men man bör ihågkomma, att dessa båda landskap utgöra nära hälften af Sverige, och det är temligen svårt att antaga, att de hafva så stor kännedom om förhållandena inom alla delar af dessa landskap, att man derpå kan bygga en lagförändring. Men dessutom berör förslaget äfven Jemtlands län, och genom samtal med flera ledamöter från detta län inom Andra Kammaren har jag inhemtat, att man der icke är nöjd med denna ändring, emedan postgången flerstädes, särskildt inom Herjedalen, är sådan, att 30 dagars besvärstid icke är tillräcklig. Och jag fruktar, att så ock kan vara förhållandet på orter inom Norrbotten och Vesterbotten, som motionärerna icke känna till.

Jag tillåter mig vidare fästa uppmärksamheten på, att tiden för fullföljande af talan i alla andra mål, såsom till hofrätten och Konungen, är längre för dessa orter än för öfriga delar af riket, och detta icke blott därför, att det der är besvärligare att från residensstäderna skicka post till Stockholm, utan därför att kommunikationerna emellan orterna, derifrån besvären skola gå till den öfverordnade myndigheten, och residensstäderna, äro sådana, att det erbjuder svårigheter att i rätt tid komma till dessa städer, derifrån posten skall sändas. Det förefaller mig därför osannolikt, att befolkningen uti ifrågavarande trakter skall uti detta fall kunna nöja sig med samma besvärstid som den för öfriga delar af Sverige föreskrifna. Det är visserligen möjligt, att tiden kan förkortas, men så kort som den här föreslagna torde den icke kunna bestämmas.

Då en skrifvelse i ämnet icke lärer kunna anses lämplig, tillåter jag mig därför att yrka afslag på utskottets föreliggande förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på den nu föredragna punkten yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels att utskottets hemställan skulle afslås och dels att punkten skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits yrkandet om afslag uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i punkten 1:o af sitt utlåtande n:o 48, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 38;

Nej — 29.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 26 och 27 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 49, i anledning af väckt motion angående ändring af den uti förordningen om kommunalstyrelse i stad stadgade beräkning af kommunalbeskattning å jordbruksfastighet, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 27 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 50, i anledning af väckta motioner angående ändrad lydelse af 56 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

*Lagförslag
ang. ändrad
lydelse af § 56
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.*

Herr Rudebeck: Jag har tecknat mig såsom reservant mot detta betänkande och jag skall be att få angifva skälet härtill, hvilket ligger i den obligatoriska bestämmelse, som enligt utskottets förslag skulle gifvas i mom. 1 i 56 §, derom, att kommunalnämnden *skall* inom sig utse en kassaförvaltare.

De skäl, som för detta förslag åberopas, känner kammaren från föregående riksdag, då en motion väcktes i samma syfte. Med anledning af denna vid förra riksdagen väckta motion, framlades af lagutskottet ett förslag af den lydelse, att »kommunalnämnden *eger* att för hvarje år inom sig utse en kassaförvaltare», och mot en sådan lydelse har jag icke något att erinra.

*Laaförslag
ang. ändrad
lydelse af § 56
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.
(Forts.)*

Ett obligatoriskt stadgande i denna riktning synes mig deremot i flera hänseenden mindre godt.

Derigenom omöjliggöres för kommunalnämnden att till kassaförvaltare antaga någon annan än en medlem af nämnden. Nu existerar det emellertid sådana förhållanden, att det hänt inom stora socknar, att kommunalnämndens ledamöter förklarar sig icke vara villiga att åtaga sig besväret med kassaförvaltningen, i synnerhet om denna varit vidlyftig. Flerstädes är kommunalnämnden äfven fattigvårdsstyrelse, och deraf följer för en hvar af ledamöterna särskildt besvär genom bestyr såsom föreståndare i de särskilda fattigrotarne, hvadan såväl ordföranden som ledamöterna i nämnden hafva ett rätt betydande arbete och behof af en särskild kassaförvaltare åt nämnden kan blifva oafvisligt. I ett sådant fall gjorde kommunalnämnden hemställan till kommunalstämman, att nämnden skulle ega rättighet att, utan någon som helst förändring i nämndens skyldighet att ansvara för de medel, den hade om händer, utom sig utse en kassaförvaltare att under tillsyn af nämnden och, såsom sagdt, utan rubbning i nämndens lagbestämda ansvarighet vårda kommunens medel. Och denna hemställan blef af kommunalstämman bifallen.

Genom det nu föreslagna stadgandet omöjliggöres emellertid ett sådant tillvägagående, och det blir tvång för nämnden att inom sig utse kassaförvaltaren, hvilket dock vid många tillfällen kan möta stora svårigheter.

Jag är icke blind för de olägenheter, som med den nuvarande lydelsen af § 56 kunna inträffa, om hvilka olägenheter jag ock fått upplysning af ledamöter i lagutskottet, men jag har velat frambålla, att förhållandena kunna vara sådana, att detta obligatoriska stadgande lätt kan föranleda till många afsevärda svårigheter. Dessutom synes det mig, att man utgår från den origtiga förutsättningen, att ordföranden i kommunalnämnden skulle vara, om ej annorlunda stadgas, sjelfskrifven till kassaförvaltare. Derpå beror ytterst uppkomsten af de missförhållanden, hvilka framtingat motionerna i ämnet. För min del anser jag sålunda ändringen ej blott obehöflig, utan äfven medförande svårigheter, och jag har därför icke kunnat instämma med utskottet.

Då emellertid utskottets öfriga ledamöter varit enhälliga, och jag befarar, att utskottets mening omfattas af flertalet af kammarrens ledamöter, finner jag visserligen, att det icke är stor utsigt för ett afslagsyrkande, men tillåter jag mig emellertid att framställa sådant och yrkar fördenskull nu afslag på utskottets hemställan.

Herr Ölander: Jag skall deremot be att få yrka bifall till utskottets förslag. — Den förändring, den föregående talaren önskade vidtagen i affattningen af ifrågavarande lagparagraf, skulle, anser jag, icke tjena till något. För närvarande är det kommu-

namnämndens ordförande, som är ansvarig kassaförvaltare. Om det nu bestämdes, att kommunalnämnden skulle *ega* utse kassaförvaltare, så skulle, hvarje gång förslag väcktes om utseende af en fådan, detta uppfattas såsom ett uttryck af misstroende emot ordföranden. Stadgar man deremot, att en kassaförvaltare *skall* för hvarje år utses, förfaller denna svårighet. Och det vore väl märkvärdigt, om man skulle behöfva gå utanför kommunalnämnden för att finna en duglig kassaförvaltare. — Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Lagförslag
ang. ändrad
lydelse af § 56
i förordn. om
kommunal-
styrelse på
landet.*

(Forts.)

Herr Rudebeck: Jag ber i anledning af siste talarens yttrande att få fästa uppmärksamheten på, att jag icke yrkat bifall till en sådan lydelse af paragrafen, att kommunalnämnden skulle *ega* inom sig utse kassaförvaltare, utan rent afslag, så att det skulle förblifva vid paragrafens nuvarande lydelse.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 26 och 27 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 51, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 41 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 27 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 52, i anledning af väckt motion om lagstiftning mot det s. k. trucksystemet.

*Ifrågasatt
lagstiftning
mot det s. k.
trucksystemet.*

Herr Ljungberg: I denna fråga synes mig utskottet hafva både kunnat och bort bifalla den väckta motionen, i synnerhet som utskottet synes villigt erkänna, att missbruk förefinnas, och då endast utredning är begärd om förhållandet. Det har från flera orter inom Ångermanland, Herjedalen och Lappland blifvit intygadt, att stora missbruk skett på det sätt, att den fattigare befolkningen tvungits att hålla sig till vissa handelsbodas, med hvilkas egare inspektorerna träffat aftal om viss provision å hvad som försäljes. När befolkningen kommer till kontoret för att få sin aflöning, vet den icke på förhand hvarken beloppet af sin lön eller priset på de varor den erhåller. Under sådana förhållanden kan icke nekas, att ställningen är för folket synnerligen bekymmersam. Och om också icke utskottet blifvit öfvertygadt, att missbruken äro så allmänna öfver hela Norrland, så bör dock ihågkommas, att dessa missbruk drabba hundratals eller ock sanno-

*Ifrågasatt
lagstiftning
mot det s. k.
trucksystemet.
(Forts.)*

likt tusentals menniskor. Man har också ansett nödigt att i nästan alla civiliserade länder vidtaga åtgärder emot detta sätt att plundra och förtrycka arbetarne. Förhållandena i Norrland äro sorgliga nog förut genom den nöd och demoralisation, som skogsafverkningen der medfört, att man icke skulle göra något för att motverka allmogens ifrågavarande beroende och förtryck. Besynnerligt förefaller äfven det yttrandet af utskottet, att det icke kan tillstyrka motionen, enär »den utredning af frågan, som motionären förebragt, ej lärer vara af beskaffenhet, att på den samma lämpligen kan byggas någon lagstiftningsåtgärd». Detta är ju att yttra sig alldeles vid sidan af saken, ty motionären har icke begärt, att den lilla utredning, han kunnat lemna, skulle tjena till grund för lagstiftningsåtgärder, utan att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om ordentlig utredning i ämnet. Detta är ju något helt annat; och Riksdagen synes icke böra hafva något emot att få saken fullt utredd.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Hasselrot: I motsats mot den siste ärade talaren tror jag, att, för att föranleda en skrifvelse af Riksdagen till Kongl. Maj:t, man bör påvisa, att några missförhållanden ega rum. Sjelf har jag mycket liten kännedom om förhållandet i fråga, enär i de orter, der jag tillbragt mitt lif, något dylikt icke förekommit. Inom utskottet funnos emellertid flere ledamöter från de orter, der omförmälda missbruk skulle ega rum, men de förklarade enstämmigt, att äfven om sådana förr förefunnits, kände de dock icke till, att något dylikt nu förekomme. Der arbetarne fingo varor i stället för penningar, var detta utbyte icke något tvång för dem, och landthandlare, som konkurrerade, funnes öfver allt. Jag tror således, att, då de uppgifter, på hvilka motionären grundat sitt förslag, synas vara temligen sväfvande och kanske mindre pålitliga, man gör klokt i att låta saken hvila, till dess man får bestämda upplysningar om att några missförhållanden i uppgifna hänseenden verkligen egt rum.

Herr Dahlberg: Då den förste talaren särskildt nämnt förhållandena i Ångermanland och då jag har äran att i kamraren representera denna del af landet, ber jag få säga, att jag tror mig kunna påstå, att de skildringar, hvaråt motionen gifvit uttryck, äro i hög grad öfverdrifna. Det är sant, att för ett tiotal af år sedan det var ett slags nödvändighet för sågverksegarne att stundom uppdraga åt sina underlydande att förse arbetarne med proviant. Jag vågar dock påstå, att, såvidt det skedde med sågverksegarne tillstånd, vilkoren voro för arbetarne de mest moderata. I den mån förhållandena tagit en annan rigtning, har dock detta proviantsystem, åtminstone hvad de större sågverksegarne beträffar och, så vidt jag vet, i hela Ångermanland

allt mera upphört. Detta är mig ett ytterligare skäl att yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
lagstiftning
mot det s. k.
trucksystemet.*

(Forts.)

Herr Widmark: I utskottets utlåtande heter det: Skildringar i pressen af sådana missbruk, som motionären antydt, hafva stundom befunnits vara vanställda och någon gång rent af uppdiktade. Detta är en fullständig sanning. Jag skulle dock vilja säga, att de oftast befunnits vanställda och nästan alltid uppdiktade. Dessa brefskrifvare se sakerna alldeles ensidigt och rätta sig efter den så ofta förekommande klandersjukan hos annat beskedligt folk. Emellertid är detta sätt att lemna proviant och andra förnödenheter åt trävarubolagens arbetare numera en så godt som alldeles försvunnen ståndpunkt. Det förekommer egentligen icke på bolagens egen bekostnad. Dessutom äro vi äfven i de mest aflägsna norrländska vrår alldeles för väl försedda med landthandlare. Det lider därför icke något tvifvel om, att icke bolagens arbetare få sina varor för de bästa möjliga pris, detta till följd af den lifliga konkurrensen och oaktadt bolagsstyrelserna dervid förhålla sig alldeles passivt. Under sådana förhållanden anser jag alla åtgärder i anledning af förslaget obehöfliga och yrkar därför bifall till betänkandet.

Herr Ljungberg: Det har varit för mig något oväntadt att finna så många aktade norrlandsrepresentanter, hvilka nyligen ådagalade så varmt intresse och så varm medkänsla för arbetarne, då frågan om fläsktullen förevar, nu ställa sig helt liknöjda för samma arbetares hela existens. Jag tviflar visst icke på, att de anse förhållandena så goda som de säga, men upplysningar af annan art från allt för många håll tala deremot. Då de påstå, att förhållandena numera äro förändrade, vill jag deremot framhålla, att för icke mer än 8 à 14 dagar sedan förekom i tidningarna en uppsats från Herjedalen, deri uppvisas, huru mycket arbetarne få betala öfver det gångbara priset. Det var ett bekant, stort bolag, som tog 50 procent öfver detta pris.

Man säger, att motionären icke styrkt sina uppgifter. Litet hvar vet dock, att det icke är så lätt för enskild motionär att med officiella och ovederläggliga uppgifter styrka allt, hvarpå han vill grunda sin framställning; men därför har man ju regeringen att vända sig till. Frågan skall emellertid ganska säkert återkomma, till dess den blifver löst; men jag skulle vilja tillstyrka den eller dem, samt härefter taga frågan om hand, att han eller de förskaffa sig intyg från olika orter angående förhållandena. Detta är allt, hvad man från deras sida kan begära.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen ausetts härmed slutad, gjordes, jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till

hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ifrågasatt
införande af
öppen omröst-
ning inom
Riksdagen.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 24 och 26 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

Herr Sandberg: Ehuru jag icke kan undgå att inse, att öppen omröstning skulle vara en väsentlig fördel för mig och de många andra, som lika med mig sakna förmågan att muntligen uttrycka sig, enär vi derigenom skulle befrias från tvånget att begära ordet, för att tillkännagifva vår mening, och att uppträda som sparfvar i Tranedans bland de många *vältalarne* i kammaren, vågar jag likväl icke yrka bifall till förslaget, af fruktan, att den redan nu rätt stränga partidisciplinen genom öppen omröstning skall förvandlas till ren partidespotism, och att alla viktiga frågor skola afgöras på partimöten, der alla, som deltagit i mötet, skola vara tvungna att rösta så, som å mötet beslutats.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 27 och 28 sistlidne mars bordlagda betänkande n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående portoförhöjning för skrymmande småpaket och tilläggsporto för ofrankerade dylika paket, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 27 och 28 nästlidne mars bordlagda memorial n:o 18, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 5:te punkten af utskottets betänkande n:o 13 angående vissa delar af tullbevillningen, godkände kammaren den i memorialet föreslagna voteringsproposition.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 27 och 28 sistlidne mars bordlagda utlåtande n:o 53, i anledning af väckt motion angående ändring af 107 § utsökningslagen, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 27 och 28 nästlidne mars bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

*Om åtgärder
för beredande
af lämplig
uppfostran
åt minder-
åriga förbry-
tare m. m.*

Herr Stråle: Under åtskilliga decennier har jag med oafslätlig uppmärksamhet följt den högvigtiga frågan om räddningshem för minderåriga förbrytare, för vanartiga barn och för vanvårdade barn. Denna fråga är lika omfattande som svårlöst, särdeles den, som angår minderåriga förbrytare och vanartiga barn, men samhället har enligt mitt förmenande en mycket stor ansvarighet för, att den ungdom, om hvilken jag nu talar, erhåller erforderlig uppfostran, och samhällets framtid är i väsentlig mån beroende på frågans rätta lösning, och staten får ej afskräckas för de betydliga uppoffringar, som för ändamålet vinnande erfordras. Hufvudprincipen är redan godkänd af staten genom stadgandet i 5 kap. i § gällande strafflag, der det står, att domaren har att i fråga om minderåriga förbrytare förordna om intagande å räddningshem, men med tillägg — ty värr — »om tillgång dertill finnes».

Med verklig tillfredsställelse har jag genomläst herr F. Bergs varmhjertade och förtjenstfulla motion, som ligger till grund för utskottets utlåtande i föreliggande fråga. Märkligt är dock, att han vid uppräknandet af uppfostringsanstalter för vanvårdade barn icke omnämnt prins Carls uppfostringsanstalt på Gålön. Afven Almska stiftelsen invid Stockholm för flickor, hvilka likväl ej böra anses vara vanvårdade, förtjena människovännens uppmärksamhet. Att motionären icke nämnt barnhemmet på Östad, nära Alingsås, kan förklaras deraf, att detta hem egentligen är en landtbrukskoloni, der det mottages mindre barn om fyra till fem år, hvilka följaktligen icke kunna hänföras till denna kategori.

Såsom förbättringshem för unga brottslingar upptager motionen endast åkerbrukskolonien Hall nära Södertelje, och det torde tillåtas mig att i korthet redogöra för denna inrättning. Kolonien har tillkommit helt och hållet på enskild väg genom enskilda ansträngningar, gåfvor, testamenten o. s. v., och staten har jemförelsevis icke så mycket bidragit till densamma. En enskild förening bildades, »Föreningen till minne af konung Oscar I och drottning Josefa», och kolonien anlades 1876 på Hall. Föreningen utser styrelse, så att stiftelsen förvaltas helt och hållet såsom en enskild stiftelse, men under statens kontroll — jag har under åtskilliga år utöfvat denna kontroll. Underhållskostnaden bestrides med räntor, bidrag från landsting, från kommunerna och från fångvårdsstyrelsens besparingskassor, men för öfrigt är stiftelsen alldeles afskild från fångvårdens styrelse, och detta till stor fördel för stiftelsen, emedan derigenom icke i folkmedvetandet ingår, att från Hall utgångna elever vore att anse så-

Om åtgärder som frigifna fångar, ett förhållande af synnerligen stor betydelse för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare m. m.

(Forts.)

Vid kolonien utgjorde under senaste förvaltningsår den 1 juni 1894 till den 1 juni 1895 antalet af elever, endast gossar, 175, af hvilka 27 under året blifvit intagna, sedan de, efter det ansökningarna bifallits, måst i medeltal under tre månader afvakta ledig plats — uppenbarligen en i flera hänseenden skadlig väntetid.

Numera uppgår ty värr denna väntetid till ännu längre tid. Nio af domstol i januari och februari 1895 till intagning uti kolonien dömde minderåriga förbrytare hade ännu vid slutet af förlidne november månad icke kunnat emottagas.

Styrelsen har måst vägra emottagandet af två utaf domstol dömde minderåriga, emedan plats ej kunde beräknas ledig, förrän gossarne uppnått den för intagning fastställda maximåldern af 15 år.

Medeltalet af de under förvaltningsåret emottagna 27 nya elevernas lefnadsålder utgör 12,44, de afgångnes 17,57.

Från koloniens början 1876 till den 1 juni 1895 hafva der emottagits 567 elever och afgått 392; och meddelar styrelsen, att af detta antal *tillfredsställande* underrättelser ingått angående 80 procent.

Mig synes ett sådant resultat vara nästan förvånande och innefatta ett särdeles fördelaktigt vitsord om disciplinen och koloniens verksamhet.

Kostnaderna för koloniens anläggning, utvidgning och underhåll äro naturligtvis mycket stora; och härvid må icke förglömmas, att mycket betydliga kapital blifvit samlade på enskild väg genom energiska bemödanden af framlidne generaldirektören Almqvist. Mätte nya män uppstå och utöfva samma gagneliga verksamhet, ty, mine herrar, hufvudsakligen på enskild väg och under enskild styrelse, men med kontroll af staten, bör ett sådant räddningshem vara inrättadt. Skulle det anordnas såsom statsinstitution, så befarar jag, att resultatet alldeles icke blefve så tillfredsställande, ty det uppstode i folkbegreppet en sammanblandning mellan elever, utgångna från statsinrättningen och från fängelserna.

Statens bidrag, om åtminstone ett sådant räddningshem ytterligare inrättades, blefve nog i alla fall ganska stort; och jag vågar uttala den förhoppningen, att, då detta betänkande blifvit bifallet af Andra Kammaren och, såsom jag antager, nu äfven blir det af Första Kammaren, Riksdagen också åtager sig konsekvenserna af ett sådant beslut.

Det torde tillåtas mig att jemväl få yttra några ord om den andra delen af frågan eller om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt vanvårdade och i sedligt afseende försummade barn. Såsom jag förut nämnt, har motionären icke omförmålt Prins Carls inrättning på Gålön. Denna anstalt, den största i riket, har också tillkommit på enskild väg, på initiativ af erkebiskop Wallin

och underståthållaren af Wannqvist. Inrättningen förlades till en början i Stockholm i en kasern, der de oundvikliga olägenheterna af kasernlivet snart blefvo märkbara. För något mer än fyra decennier sedan flyttades inrättningen från Stockholm till Gälön, en temligen stor ö, belägen i Stockholms skärgård, cirka en mil från Dalarö. Der har man nu inrättat omkring 24 farmor och fördelat eleverna, både gossar och flickor, till ett antal af omkring 80, på dessa farmor. Der uppfostras de till alla delar lika som åboarnes egna barn, och man har sökt ställa eleverna i samma ställning som de egna barnen, derigenom att de klädas lika, sysselsättas lika o. s. v. Vid hufvudgården förrättas gudstjänst och meddelas undervisning i religion, handverk och landtliga göromål. Folkskola och slöjdskola finnas, och särskildt är det ett nöje att framhålla, att alstren af den senare skolan vunnit allt vackrare erkännanden. Inrättningen har en öfverstyrelse, och den utser styrelse, som i sin ordning tillsätter styresman och förståndare. I denna styrelse är Stockholms öfverståthållare ordförande.

Efter min åsigt är anstalten på Gälön anordnad på rigtiga grunder, ja, snart sagdt, för ett stort barnantal på de enda fullt rigtiga grunder. Hufvudprincipen är, att kasernerung undvikes, att barnen uppfostras hos lämpliga fosterföräldrar och behandlas lika med fosterföräldrarnes egna barn. Jag uppmanar alla dem, som intressera sig för räddningshem för vanvårdade barn, att de måtte göra ett besök på Gälön, och jag hoppas, att de skola från detta besök återkomma med samma högst tillfredsställande intryck, som jag många gånger haft och som man måste hafva, då man ser barnens förhållande till hemmet, deras glada, hurtiga utseende o. s. v. Tillfälle till sådant besök erbjuder sig om sommaren, då styrelsen förbyr en ångbåt för utfärd till Gälön.

Af hvad jag nu anfört följer, att, efter min åsigt, ett räddningshem för vanvårdade barn måste tillvägbringas på euskild eller möjligen kommunal väg, men utan att staten anlitas.

Jag tillstyrker bifall till utskottets betänkande, dock har jag förutsatt, att vid tillämpningen ordet *vanartade* utbytes mot *vanvårdade*, ty de barn, som i sedligt afseende äro försummade, äro nog behäftade med större eller mindre vanart, men de barn, som i allvarsammare bemärkelse äro vanartiga, böra aldrig sammanblandas med dem, som äro vanvårdade.

Herr Wieselgren: Då den ärade talare, som nyss hade ordet, icke gjorde något yrkande mot hvad utskottet föreslagit, torde jag kunna fatta mig synnerligen kort. Den enda anmärkning, han framställde, angick ordet »vanartade», som han ansåg böra utbytas mot »vanvårdade». Jag vet icke, om han framställde något skäl härför, men jag vill fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att de tvenne »dels», som förekomma i klämman, röra å ena sidan »minderåriga förbrytare» och å andra sidan

Om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare m. m.

(Forts.)

»vanartade och i sedligt afseende försummade barn». Jag tror för min del, att, utan hvarje ändring, de af den ärade talaren anmärkta förhållandena böra vara i klämman temligen tillfredsställande uttryckta, hvarför jag ber få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 28 nästlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda betänkande n:o 19, angående allmänna bevillningen, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarrens tillfälliga utskotts den 28 sistlidne mars och den 1 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående tiden för regementsmötena, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och som Andra Kammarrens beslut i frågan således icke blifvit oförändradt antaget, skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, ärendet till Andra Kammarren återlemnas till förnyad behandling.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,10 e. m.

In fidem
Aug. Alströmer.

Lördagen den 11 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet *Wersäll* aflemnade Kongl. Maj:ts nedan nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) om beviljande af ett extra anslag för år 1897 till gymnastiska centralinstitutet;

2:o) angående beviljande af ett räntefritt lån för uppförande af ny läroverksbyggnad i Östersund;

3:o) angående försäljning af nuvarande kyrkoherdebostället i Amåls stads- och landsförsamlingars pastorat samt byggande af ny prestgård i Amåls stad; och

4:o) angående utvidgning af Kristinehamns hospitals område.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

sammansatta stats-, banko- och lagutskottets utlåtande n:o 3, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ett tillägg till lagen om rikets mynt den 30 maj 1873;

bevillningsutskottets betänkande n:o 20, i anledning af förslag om ändrad lydelse af § 25 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 54, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till fiske, lag angående förändrad lydelse af 24 kap. 14 § strafflagen och lag angående förändrad lydelse af 6 och 24 §§ i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet

Å hans grund den 30 december 1880, dels ock en i sammanhang dermed väckt motion;

n:o 55, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser rörande landstingsskattens utgörande;

n:o 56, i anledning af väckt motion om afskaffande af den personliga afgiften till presterskapets aflöning;

n:o 57, i anledning af väckt motion angående upphäfvande af den personliga folkskoleafgiften; och

n:o 58, i anledning af väckt motion angående uppbörd och redovisning af lön till klockare.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem

Aug. Alströmer.

Tisdagen den 14 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet Wersäll aflemnade Kongl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändring af vissa i nådiga kungörelsen den 10 november 1882 meddelade bestämmelser beträffande förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;

2:o) angående dispositionen af förra militiebostället 1 mantal Hunnebo n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

3:o) angående dispositionen af förra militiebostället $1\frac{1}{12}$ mantal Ede n:o 1 jemte skarpåslägdén n:o 1, en äng, i Jemtlands län; samt

4:o) angående öfverlemnande till Stockholms stad af den s. k. Ryssgården i samma stad.

Anmäldes och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 59, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende;

n:o 60, i anledning af väckt motion angående ändring i förordningen om förlagsinteckning den 13 april 1883; och

n:o 61, i anledning af väckt motion om bestämmelser angående vården af bysamhällets gemensamma angelägenheter.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 11 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets utlåtande n:o 9, sammansatta stats-, banko- och lagutskottets utlåtande n:o 3, bevillningsutskottets betänkande n:o 20 samt lagutskottets utlåtanden n:is 54—58.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förelag till Riksdagens skrifvelse, n:o 23, till Konungen, angående ändring i 5 § af underrättelserna om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem
Aug. Alströmer.
